Λαρς Φον Τρίερ, *Ντόγκβιλ*
Εθνικό Θέατρο, Νέα Σκηνή

Οι «παγκόσμιες πρώτες», πέραν της εντυπωσιοθηρικής λογικής που ενίοτε καθοδηγεί τη συμπερίληψή τους στο ρεπερτόριο, εγκυμονούν μείζονες κινδύνους· πολλώ μάλλον όταν, όπως στην περίπτωση του *Ντόγκβιλ*, αξιοποιούν όχι ένα πρωτότυπο θεατρικό έργο, αλλά ένα σενάριο μιας πρόσφατης και εξαιρετικά επιτυχημένης ταινίας. Στην πραγματικότητα, σε μια τέτοια απόπειρα, το στοίχημα δεν είναι απλώς η θεατρική προσαρμογή –εδώ του Κρίστιαν Λόλλικ- αλλά πολύ περισσότερο η ανακάλυψη μιας θεατρικής γλώσσας που να απηχεί –αλλά επ' ουδενί να μιμείται- την πρωτότυπη κινηματογραφική.

Ειδικότερα, όσον αφορά στο *Ντόγκβιλ* -ανεξάρτητα από την, ιδεολογική κυρίως, οπτική υπό την οποία θα εκτιμούσε κανείς την ταινία, δηλαδή από την ερμηνευτική προσέγγιση ανάμεσα σε μια καίρια ανατομία της ροπής του ανθρώπου προς την αλλοτρίωση κάτω από συνθήκες οιωνδήποτε εξουσιαστικών δομών και σχέσεων, σε μια συμβολική ανάπτυξη των ηθικών αντίρροπων δυνάμεων και σε μια πεσσιμιστική ανάγνωση που διαβάζει την ηθική παραβολή της πάλης του καλού με το κακό να οδηγεί σε ύποπτα από πολιτικοϊδεολογική άποψη αδιέξοδα- δύσκολα θα μπορούσε να αρνηθεί κανείς την ευφυή κινηματογραφική διαχείριση, με την οποία ο Τρίερ επιτυγχάνει μια πραγματική ανατροπή της αναπαυτικής θέσης του θεατή αξιοποιώντας στο έπακρον την τεταμένη σχέση της γλώσσας του σινεμά και της γλώσσας του θεάτρου, γενικώς, και του μπρεχτικού θεάτρου πιο συγκεκριμένα.

Αντιθέτως, προς τα ανωτέρω επιτεύγματα της ταινίας τα οποία έχουν σχολιαστεί διεξοδικά και αρμοδίως από τις οικείες στήλες κινηματογραφικής κριτικής[1], η παράσταση που οργάνωσε ο κ. Καλογρίδης, άφηνε έκθετη την αγχώδη όσο και αφελή προσπάθεια να βρεθούν θεατρικές αναλογίες τους· εις μάτην. Αποτελεί τουλάχιστον ανοησία να θεωρήσει κανείς ότι η ιδιαίτερη χρήση της κάμερας, στην οποία πολλά οφείλει η ταινία, είναι δυνατόν να αντιστοιχιστεί με την ανελέητη περιστροφή των ηθοποιών ή των θεατών εκ περιτροπής, ενίοτε δε και των δύο μαζί, συνήθως χωρίς δραματουργική στήριξη αυτού του ομολογουμένως εντυπωσιακού, αν και αναίτιου πολυέξοδου εφέ. Παράλληλα, η σκηνοθεσία ουδεμία μέριμνα επέδειξε για ό,τι θα ήταν προφανές και προαπαιτούμενο: μια υποκριτική που θα αξιοποιούσε ένα είδος «παραξενίσματος», όχι απαραιτήτως μπρεχτικού, προκειμένου να βγάλει το θεατή από την ανακούφιση του οικείου.

Η μεταφορά στο θέατρο ενός κινηματογράφου που αποδίδει χάριτες στη θεατρική γλώσσα, καταργεί το ίδιο της το αντικείμενο, όταν επιχειρήσει να συναγωνιστεί το πρωτότυπο μέσον με τεχνικά εφέ, ήτοι φωτισμούς, βίντεο και χωροταξικό γαϊτανάκι. Δυστυχώς, ο κ. Καλογρίδης, το έπραξε σε εγκληματικό βαθμό. Η ατεχνία στην τέχνη αποτελεί έγκλημα. Όταν μάλιστα αφήνει έκθετους καλούς ηθοποιούς να πολεμήσουν ολομόναχοι μια μάχη χαμένη από τη σύλληψή της, πρόκειται για έγκλημα εκ προμελέτης και δη εναντίον των ομοτέχνων. Από τους οποίους, δεν μπορεί να μην εντοπίσει κανείς μιαν ενδιαφέρουσα κατοπτεύουσα υποκριτική που επιστράτευσε η κ. Μίρκα Παπακωνσταντίνου, σε μια προσπάθεια να νοηματοδοτήσει τον ελεγχόμενο ακόμη και ως περιττό ρόλο της Αφηγήτριας, την προσπάθεια του Δημήτρη Τάρλοου να περάσει μια συγκεκριμένη άποψη για το ρόλο, που όμως ήταν αχρείαστη σε μια παράσταση που εστερείτο γενικώς άποψης, την στέρεη εσωτερική ερμηνεία του πάντοτε καλού Θόδωρου Κατσαφάδου, ο οποίος ήταν αυτονόμως αξιοπρόσεκτος. Στους λοιπούς δεν μπορεί να καταλογιστεί παρά μόνον η δικαιολογημένη αμηχανία

[1] Βλ. ενδεικτικά την εμπεριστατωμένη κριτική του Νίκου Κολοβού στη *Λέξη* (τευχ. 181, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2004, σσ. 573-6).

από την ένταξή τους, όχι σε μια σκηνοθεσία, αλλά ούτε καν σε μια εναργή mise en place. Η κ. Νατάσα Καλογρίδη ως Γκρέις έχει αξιοθέατη εμφάνιση, αλλά είναι τόσο μονόχορδη και αποφασισμένη για την κατάληξη της ηρωΐδας της που δεν αφήνει ίχνος «χάριτος» να διεισδύσει σε ένα έργο που την έχει απολύτως ανάγκη.
Ο εξαίρετος μεταφραστής Στρατής Πασχάλης προσέφερε τα σημαντικά ελληνικά του σε μια γλώσσα λιτή και ελλειπτική δείχνοντας το εύρος ενός καλλιτέχνη που γνωρίζουμε πόσο αποτελεσματικός είναι στα πλέον περίτεχνα, ο Κωνσταντίνος Βήτα έδωσε ενδιαφέροντα ήχο, που στη συγκεκριμένη παράσταση δεν μπορούσε να είναι δραματουργικά βαρύνων.
Απορία: ο κ. Χρήστος Νικολόπουλος (;) που έκανε «έρευνα - ανάλυση» (!) προσπάθησε πολύ για να συνθέσει τόσο ανούσιο και αγοραίο πρόγραμμα; σχεδόν χειρότερο από τη σκηνοθεσία; Ευτυχώς συμπεριλαμβάνει το κείμενο του Τρίερ, το μόνο που έχει μεταφράσει -ή μήπως και επιλέξει;- ο Δημήτρης Τάρλοου, αλλιώς θα πιστεύαμε ότι αγοράσαμε κάποιο άθλιο «in» περιοδικό, βρίθον αμπελοφιλοσοφιών, κοινοτοπιών δήθεν περισπούδαστων· ως και «τεστ» μέτρησης των αμαρτωλών ροπών μας.